

Dr. Berencsi György

1913—1986

Rövid, súlyos betegség után tegnap, csütörtökön elhunyt dr. Berencsi György, a Szegedi Orvostudományi Egyetem Közegészségtani és Járványtani Intézetének nyugalmazott tanszékvezető egyetemi tanára.

Berencsi professzor 1913. június 3-án született Budapesten, orvoscsaládban. Egyetemi tanulmányait a Pázmány Péter Tudományegyetem Orvosi Fakultásán végezte, ahol 1939-ben sub auspiciis Gubernatoris kitüntetéssel avatták doktorrá. Tanulmányainak befejeztével a kórtani és bakteriológiai intézetben kezdte tudományos tevékenységét. 1945-ben az egyetem „Népbetegségek patológiája” tárgykörből magántanárrá habilitálta. A 40-es évek második felében kórokozórósként dolgozott Püspökkladányban, ezt követően a Debreceni Állami Tüdőbeteg Gyógyintézet laboratóriumvezető főorvosa, majd az egyetem tbc-klinikájának docense lett. 1958-ban védte meg kandidátusi értekezését a „Tuberkulózis bakteriális etiológiája” témakörben.

1966. február 6-tól 1984. június 30-ig volt a SZOTE Közegészségtani és Járványtani Intézetének tanszékvezető egyetemi tanára, majd nyugállományú tudományos tanácsadója. 1968—71 között a SZOTE Általános Orvostudományi Kar dékánja,

majd 1973-tól 1976-ig az egyetem oktatási rektorhelyettese volt.

Szakmai tevékenységét számos témakörben megírt, több mint 400 tudományos közleménye fémjelzi, melyek rangos hazai és nemzetközi szaklapokban, monográfiákban jelentek meg. Tagja, vezetőségi tagja volt számos bel- és külföldi tudományos társaságnak és egyesületnek. Szakmai és oktató-nevelő munkássága elismeréseként megkapta a Fodor József-emlékérmet, a pozsonyi Komensky Egyetem Aranyérmét, a Hőgyes Endre-díjat, az Oktatásügy Kiváló Dolgozója, valamint a Munka Erdemrend arany fokozata kitüntetését. 1978-ban a Halle-Wittenbergi Martin-Luther Egyetem Honoris Causa doktorává avatta.

Tudományos és oktatótevékenysége mellett széles körű közéleti társadalmi munkát fejtett ki. Tagja volt a Magyar Vöröskereszt Csongrád Megyei Vezetőségének, hosszabb időn keresztül elnöke, majd vezetőségi tagja a Hazafias Népfront Szeged Városi Bizottságának. Megkapta a Magyar Vöröskereszt Emlékplakátját és Centenáriumi Érmét is.

Távozásával a hazai és nemzetközi közegészségügy és járványügy fejlesztését, az egyetemi oktatást és nevelést pótolhatatlan veszteség érte.

Vállalati tanácsstagok képzése

A mezőgazdasági nagyüzemek és az élelmiszer-ipari vállalatok, erdőgazdaságok vállalati tanácsainak tevékenységét, munkáját segítő tanfolyamokat szerveznek a MÉM Mérnök- és Vezetőtovábbképző Intézetének rendezésében. Az oktatás iránt nagy az érdeklődés.

1986-ban a tanácsok elnökeinek és elnökhelyetteseinek számára hét központi konzultációt tartottak, ezeken csaknem kétszázan vettek részt. A vállalati tanácsok vezetőit a szervezetek működésével kapcsolatos tudnivalókról tájékoztatták, továbbá átfogó ismereteket kaptak a gazdasági és pénzügyi szabályozó rendszerről, az agrárgazdaság előtt álló feladatokról, és a vállalati döntési rendszerekről. A tanácsstagok kihelyezett képzésen vettek részt. Az intézet — az üzemek, gazdaságok megkeresésére — jól felkészült előadókat küldött a helyszínre, és ott általában 4 napon keresztül foglalkoztak a vállalati szervezetek tevékenységének kérdésével. Összesen 44 vállalatnál biztosították eddig az intézményes képzés feltételeit, és csaknem 1200-an szerezték meg a vállalati tanácsai munkához szükséges ismereteket.

Küldöttek a baráti társaságból

Az MSZBT VIII. országos értekezlete előtt

Holnap, szombaton, az Országházban gyűlnek egybe a Magyar—Szovjet Baráti Társaság tagsoportjainak képviselői nyolcadik országos értekezletüket megtartandó. Megyénk 20 küldöttje közül kettőt mutatunk be: Szendrei Jánost, a tanárképző főiskola főigazgatóját, és Flender Mátyást, a szegedi nagyalomás állomásfőnökét.

*

„Néhány évvel ezelőtt felkérték egy ukrán irodalmi est megnyitóbeszédének elmondására. Noha mindig is szerettem az irodalmat, és sokat olvastam, bizony, semmit sem tudtam az ukránok költészetéről, prózájáról. Elő hát a Babits- és a Szerb Antal-féle irodalomtörténeteket, gondolván, e két kiváló anyagban majd útmutatást találok. Nem így történt.”

A történetet Szendrei János, a tanárképző főiskola főigazgatója mesélte, akivel ez alkalommal nem mint az oktatási intézmény legfőbb vezetőjével, hanem mint az itt működő Magyar—Szovjet Baráti Társaság ügyvezető elnökével, az országos elnökség tagjával beszélgettem. Mesélte a történetet annak bizonyítására, miért tartja fontosnak a sztereotípiákon túllépve, újabb tartalommal tölni a baráti társaság munkáját, a másik kultúrájának mélyebb ismerete és az emberközeli kapcsolatok ápolása révén. Azt vallja, a barátsági munkában a legfontosabb, hogy az emberek a saját szakterületükön feltétlenül ismerjék a baráti ország eredményeit. E tekintetben a helyzet a legrosszabb a természettudományok terén, Szendrei János — lévén matematikus — a maga szakterületét ismeri, kiváltsággal a hiányszakokat. Nem hiszi — mint mondotta —, hogy a szűk szakmai körön kívül sokan lennének olyanok, akik említeni tudnának legalább két nagyhírű szovjet matematikust. De sajnos, így van ez a biológia, a fizika és a kémia területén is. Úgy vallja, hogy a barátsági munka „hétköznapiasítá-

sa” az az eszköz, amely közelebb hoz egymáshoz két népet. Ez az elméleti irányvonal határozza meg a tanárképző főiskola ügyvezető elnökének és tagsoportjának munkáját. Ennek okán nemcsak az évfordulók méltó megünneplésére törekednek, hiszen sok lehetőséget látnak a kapcsolatok ápolása terén. Példának okáért egy olyan gazdaság földrajzi sorozat bemutatásában, amelyből a Szovjetunió különböző köztársaságainak életébe pillanthatnak be, megismerve a legfrissebb szovjet eredményeket. Avagy az Odesszai Pedagógiai Főiskolával való többéves kapcsolat, amely lehetővé teszi, hogy a nem nyelvszakos hallgatók is eltolthassanak néhány hetet nyelvyakorlás céljából.

Lévén a jövő pedagógusainak képzője az intézmény, nem mindegy, milyen eszközöket, módszereket mutatnak, adnak útmutatásul a hallgatóknak, a népek közötti barátság ápolására. A módszer „egyszerű”: rámutatni a másik ország értékeire, a zene, a természettudományok, az irodalom, az élet minden területén, a barátsági munka legbiztosabb záloga. Ettől válik emberközeli, telítődik értékes tartalommal.

*

Aranykoszorús jelvénnel tüntetik ki holnap az Országházban. Flender Mátyás, a szegedi állomásfőnök erre azt mondja: „Az MSZBT legmagasabb elismerése személyemen keresztül a MÁV szegedi tagsoportjának szól, hiszen mind megyei, mind városi szinten, úgy érzem, jó munkát végzünk a magyar—szovjet barátság ápolásában.”

Szűkítve a kört, a kitüntetést minden bizonnyal a kisebb közösségnek, a nagyalomás MSZBT-tagsoportjának is szól, amelynek munkáját immáron 11 esztendeje Flender Mátyás irányítja.

Az Országos Béketanács elnöke előadásának következő részében az elmúlt hónapban megtartott koppenhágai béke-világkongresszus munkájáról beszélt. A minden eddigénél nagyobb szabású találkozón a békebiztonság ügye mellett nagy hangsúlyt kapott a gyarmati sorban élő népekkel való szolidaritás, az éhezés elleni harc.

A papi békegyűlés előadói beszédének utolsó témaköre a magyar békemozgalom időszerű kérdéseivel, a XI. Országos Békekonferencia előkészítésével foglalkozott. Ennek kapcsán Sebestyén Nándorné elmondta, hogy országsszerte folynak az előkészületek, amelyek során a különböző békeközösségek értékelik az elmúlt két esztendőben végzett munkájukat, és megbeszélik további békeprogramjaikat.

Az elmúlt időszak magyar békemozgalmára viszszatekintve hangsúlyozta,

nyítja, szervezi és fogja össze.

Másik megyei küldöttünk, Szendrei János fentebb úgy fogalmazott, a legfontosabbnak tartja a barátsági munkában, hogy az emberek minél előbbre tartsák saját szakmájukban megismerni és figyelemmel kísérni a másik nép eredményeit. Pontosan így gondolja ezt az állomásfőnök is, s ezért emeli első helyre azt a baráti-szakmai megállapodást, amelyet az Odesszai Vasúti Csomópont kollektívájával kötöttek, és amely mindkét felet — nyolc esztendeje már — versenyre ösztönözi. A szakmai téren többet és újat felmutató kollektíva nyeri el — évente mindig más — a vándorzászlót. Az eln.ült esztendőben ezt a nagyalomás nyerte. A munkaverseny új módszerek, technikák egymás közötti cseréjét szolgálja. A szakmai cserelátogatások alkalmával pedig nemcsak az ismeretek bővülnek, hanem baráti kapcsolatok is születnek.

Nagyon fontosak a hétköznapi kapcsolatok — állítja a szegedi állomásfőnök —, ezen nemcsak az ünnepi alkalmakkor megrendezett baráti találkozók értendők. Ugyanilyen fontosak azok az alkalmak is, amikor a pályaudvaron a barátság csupán egy útbaigazítás erejéig mutatkozik meg.

A szegedi nagyalomás főnöke, jóllehet több mint tíz esztendeje munkálkodik az MSZBT-ben, most vesz részt első alkalommal a társaság országos értekezletén megyei küldöttként. Ha az idő engedi, lehet, hogy hozzászól a testület tanácskozásán. Kérst tolmácsolna. Szeretné, ha az utazási irodák több segítséget nyújtanának a barátsági munkához, konkrétan úgy, hogy a nem hivatalos látogatásra utazó csoportokat segítenék szakmai programok megszervezésében.

Ötvenéves városkapu

Rerrich Béla nagyszerű tervének, a Dóm téri épület-együttesnek kialakításakor vetődött fel a Hősök Kapuja létesítésének gondolata, hogy ezzel is fokozzák az egyetemi épületek városképi hatását.

A terveket Pogány Mór (1878—1942) neves budapesti építész készítette, aki korábban Törő Emille és Györgyi Dénessel közösen jelentős alkotásokat hozott létre. A tervek elfogadásával a polgármester úgy rendelkezett, hogy a Gizella (ma Aradi vértanúk) tér parktűkreinek átrendezése is szükséges. A több apró parktűkről egyesíteni kell, hogy nagyobb és egységes park terüljön el a Hősök Kapuja előtt. A tervbírálat és az elfogadás során számos kérdés felvetődött, többek között a szobrokat illetően is. „Szeged város társadalmát az szeretné, ha a Hősök Kapujára tervezett szobormunkák megalkotására szegedi művészek kapnának megbízatást.” (Dél-magyarország 1936. jan. 9.) Két fiatalra, Tápai Antalra és Lőte Évára gondoltak.

A tanítói internátus építését 1935-ös évi kezdtek meg, majd a következő év márciusában folytatták. Ekkorra készültek el a tervmódosítások, amelyeket a Hősök Kapuja miatt kellett végrehajtani. (Ez az épület ad otthont a Ságvári Endre Gimnáziumnak.) Miután a kormány jóváhagyta az együttes kivitelezési tervet és költségvetést is, az építési bizottság: Szöllőssy Aurél miniszteri tanácsos, Ottó László, a kultuszminisztérium képviselője, Pogány Mór, az építésztervező, Bánó László, a fűtési munkálatok tervezője, a városi mérnöki hivatal, az államépítészeti hivatal, valamint a kereskedelmi és iparkamara képviselője, meghátróztak a további munkálatok ütemét.

A hatalmas objektum természetesen centruma a Hősök Kapuja, amelynek építészeti hangsúlyát a hármas boltzat adja. A 15 méteres hármas ív két középső pillére előtt Lőte Éva egy-egy katonaszobrára (az előé és a holté) fokozza a művészi hatást, de egyben emlékeztetnek az első világháború

áldozataira is, mintegy tízezer emberre.

A kivitelezési munkálatokat a tervező folyamatosan ellenőrizte, amit egyik nyilatkozata (Dél-magyarország 1936. okt. 18.) így örökít meg: „Legkedvesebb műveim közé számítom ezt az alkotásomat, és éppen ezért mindenre nagyon vigyáztam, mindent magam nézek meg, és mindent magam ellenőrzök.”

Az épületegyüttes kivitelezési munkálatait jobbra szegedi iparosok végezték. A föld-, a kőműves-, a magasepítési, a vasbeton- és műkomunkálatokat Erdélyi András és Fiai cég, valamint Ottóvá István végezték. Az üvegezési munkálatokat Körösi Géza (Mérey u., itt ma üzemorvosi rendelő van) vállalta végezte. Erdemes erről a vállalkozó szellemű mesteremberről megjegyeznünk, hogy ő honosította meg Szegeden az üvegcsempét. A villamoszerelési feladatokat egy pesti cég kapta meg, de a szegedi Fonyó Soma fejezte be. A munka legbonyolultabb részét, a boltzat alatti áthidalást végezte. A bádós munkákat Balogh János bádós és vízvezeték-szerelő kapta. A vászonredőnyöket a budapesti Halász és Herlinger vállalat szállította. A tetőcserepezés Rózsa István munkáját dicséri. Auer Sándor süttői kőbányájából kerültek ki a szobrok és mészkölapok kőanyaga. A vízvezeték, a csatornát és a melegvíz-berendezést Sebestyén József készítette. Az ács munkák Korom Mihály szaktudását idézik. Az egész épületegyüttes összes fém munkája Barna Andre Rigó utcai gyárból (jelenleg Kéziszerszámgár) került ki, amely korábban vasszerkezetekben, épület- és lakatos munkálatokban országosan alig volt verhető. Itt készültek a kovacsoltvas díszítőelemek, zászlótartók, erkélykosarak és a járda melletti vaskorlátok is. A tervezési és a kivitelezési munkálatok összesen 400 ezer pengőbe kerültek (Berzenczy Domokos városi főmérnök adata).

A Dél-magyarország 1936. november 5-i száma írja: „Pogány Mór jelenti a polgármesternek, hogy a szob-

rok elkészültek és a két díszes örökmécses is, amely a kapu bolthajtása alá került. A hatalmas méretű örökmécses bronzból készül, és díszítésképpen felírást is kap.” Több idézetet, jelzőt terveztek az épülete, amelyek vagy nem kerültek fel, vagy időközben lekerültek onnan. Mindenesetre korabeli felvételeken jól látható az állomás felőli fronton a következő felirat: „Haladás útja a dicső múltból a diadalmas jövőbe vezet.” Az épületegyüttest éppen 50 éve, 1936. november 19-én adták át a kivitelezők az építetőnek, de felavatására nem került sor.

Az Aradi vértanúk (korábban Gizella) terének déli oldalára emelt nagyszabású épületegyüttes ma is városképi jelentőségű, egyik meghatározója a tér architektúrájának. Imponáló méreteivel, a művészi megoldásokkal valamiféle egyedülálló eredetiséget fejez ki, egy darabkát a két világháború közötti magyar építőművészetből. Lehet vitatkozni az ablakkiképzésekről, a túlságosan komor felületszínezésről, de az egész együttesről megállapíthatjuk, hogy hangsúlyozott felületeket ad mindkét irányba, nem tépázó és funkcionista épület. Bányai Jenő

Orvosoktól a diákokig

Kevés a főfoglalkozású üzemorvosok száma a megyében. Sokan csak ideig-óráig vállalják a gyógyító munkát a gyárakban. A gazdasági vezetők félvállról veszik az üzemegészségügyet. Több helyen nincs a rendelőben telefon. A felszereltség rossz.

Ezekről a kérdésekről beszélt dr. Kovács Katalin, üzemi szakfőorvos tegnap a megyei munkavédelmi bizottság ülésén. A testület arról is vallott, hogy a rehabilitációs bizottságokra nagy szerep vár a megfelelő munkahelyiségek kialakításában. Az üzemegészségügyi munka népszerűtlenségét növeli a gyári rendelőben dolgozók roppant alacsony keresete.

Papi békegyűlés Szegeden

A Hazafias Népfront Csongrád megyei és városi bizottsága, a megyei Római Katolikus Papi Békebizottság elnöksége, valamint megyénk egyházközi békebizottsága tegnap, csütörtökön papi békegyűlést rendezett. A megjelenteket Imre Ernő lelkész, a megyei egyházközi békebizottság elnöke köszöntötte, majd felkérte előadásának megtartására Sebestyén Nándornét, az Országos Béketanács elnökét, a Békevilágatnás alelnökét.

A gyűlés szónoka mindelektől köszöntötte Udvardi József megyés püspököt, aki a napokban ünnepelte az egyház szolgálatában eltöltött 50 esztendejét. Az Országos Béketanács elnöke ezt követően előadói beszédének első részében a nemzetközi helyzetről szólt, emlékeztetve a közelmúltban megtartott reykjavíki nagyhatalmi találkozóra.

Az Országos Béketanács elnöke előadásának következő részében az elmúlt hónapban megtartott koppenhágai béke-világkongresszus munkájáról beszélt. A minden eddigénél nagyobb szabású találkozón a békebiztonság ügye mellett nagy hangsúlyt kapott a gyarmati sorban élő népekkel való szolidaritás, az éhezés elleni harc.

A papi békegyűlés előadói beszédének utolsó témaköre a magyar békemozgalom időszerű kérdéseivel, a XI. Országos Békekonferencia előkészítésével foglalkozott. Ennek kapcsán Sebestyén Nándorné elmondta, hogy országsszerte folynak az előkészületek, amelyek során a különböző békeközösségek értékelik az elmúlt két esztendőben végzett munkájukat, és megbeszélik további békeprogramjaikat.

Az elmúlt időszak magyar békemozgalmára viszszatekintve hangsúlyozta,

hogy a mozgalom belpolitikai szerepe növekedett. Eredménynek tekintette az ifjúság körében végzett munkát, a munkások, szocialista brigádok aktivitásának fokozódását a mozgalomban. Elismeréssel szólt a „Pedagógusok a békéért”, valamint az „Orvosok a nukleáris háború ellen” elnevezésű békeakcióról. Hiányolta viszont a művészeket, falusi fiatalokat a békéért folytatott hazai megmozdulásokból.

Az egyházak békemunkáját dicsérőként hívta fel a figyelmet azokra a gyűjtésekre, amelyek célja az éhező afrikaiak megsegítése.

Az Országos Béketanács elnöke végezetül hangsúlyozta, napjainkban minden eddigénél fontosabb szerepe van a békemozgalomnak. Eredményes munkálkodása a világ békeszerető erőinek együttes fellépését követeli.

*

A papi békegyűlést követően Sebestyén Nándornét Molnár Sándor, a népfőnt Csongrád megyei bizottságának titkára látta vendégül, és tájékoztatta a XI. Országos Békekonferencia helyi előkészületeiről.

K. K.